T. C.
TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ

COĞRAFİ İŞARET TESCİL BELGESİ

Tescil No	: 137
Başvuru Tarihi	: 27/12/2004
Başvuru No	: C2004/026
Yayın Tarihi	: 30/12/2009
Coğrafi İşaretin Türü	: Menşe Adı
Başvuru Sahibi	: İZNİK BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Başvuru Sahibinin Adresi	: Beyler mahallesi Kılıçarslan caddesi No:97 İznik/BURSA
Ürünün Adı	: Çini
Coğrafi İşaretin Adı	: İznik Çinisi
Kullanım Biçimi	: Markalama
Coğrafi Sınırları	: İznik ilçesi sınırları

Diğer bilgiler ektedir.

Teknik özellikleri ve denetim biçimi ekte verilen coğrafi işaret; 30.12.2009 tarih ve 27448-0 sayılı Resmi Gazetede ilan edilmiştir. 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname'nin 12 nci maddesi gereğince 27.12.2004 tarihinden geçerli olmak üzere tescil edilmiştir.

Mustafa DALKIRAN
Enstitü Başkanı a.
Markalar Dairesi Başkanı

TÜRK PATENT ENSTİTÜSÜ

Tescil No : 137
Coğrafi İşaret : İznik Çinisi

İznik, Bizans, Selçuk ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde kuars çinileriyle ünlü önemli bir kültür merkezi olarak kabul edilmektedir.

Çini;
Çin'den gelme anlamında Osmanlıca –Farsça bir sözcüktür.
Prof. Dr. Hakkı İZZET tarafından 1958 yılında Türkçe de seramik yerine kullanılan bir sözcük olmuştur.
Genelde seramik hamurundan, benzer tekniklerle yapılan, içi dışı veya tek yüzü parlak sırlı, sır altı boyalar ile dekor edilerek geleneksel motifler ile süslenmiş seramik türüne verilen isimdir. Çini seramik ailesi içinde yer alır.
Çini denilen ürüne; kullanma eşyaları için evani, duvar karoları için kaşi denilmiştir.

Hammadde
Doğada saf halde bulunan hiçbir işleme tabi tutulmayan anorganik minerallere denir.
(Doğada işlenmemiş halde bulunan minerallerdir.)

Mineral:
Normal sıcaklıkta doğada katı durumda, bir takım maddelerle karışık ya da bileşik olarak bulunan maddelerdir.
Mineraller ikiye ayrılır.
1. Kristaller : Belirli şekilleri vardır.
2. Amorflar : Belirli bir şekli yoktur. Çoğu organik bir yapı gösterir.

Seramikte Kullanılan Mineraller İki Gruptur.

Özlü Hammaddeler	Özsüz Hammaddeler

Malzeme :
Üretim için kullanıma hazır hale getirilmiş hammadde veya karışımlarına malzeme denir.

Gövde	Kaplama			
Hamur	Astar	Sıraltı boya	Sır	Sırüstü boya

Hammaddeleri:
Çini gövdede kullanılan üç önemli hammadde vardır. Bunlar; gövde malzemesi (hamur) içindeki işlevlerine göre;

Tescil No : 137
Coğrafi İşaret : İznik Çinisi

Gövde
Hamur Hammaddeleri - Şekillendirici olarak; İllitik killer Süzülmüş yıkanmış %25-33 illit içeren süspansiyon halinde) - İskelet teşkil edici olarak, Kuvars - Taşlaştırıcı olarak ; Frit(Sırça) veya Camtozu Not: Kimyasal Analiz Yüzdelerinde %85-95 Silisyum miktarı vardır.

Kaplama		
Astar Hammaddeleri Kil ,Kuvars, Frit(Sırça) miktar) İnce taneli ve temiz hammaddelerdir .	Sıraltı dekor hammaddeleri Boyar maddeler ve renk veren oksitler En yaygın olarak kullanılan oksitler; Demir oksit (Fe_2O, Fe_2O_3, Fe_3O_4), Kobalt oksit (CoO, Co_2O_3 , Co_3O_4), Krom oksit (Cr_2O_3), Mangan oksit (MnO_2), Bakır oksit (CuO, CuO_2) ve Zirkon oksit (ZrO_2)'dır. Kalay oksit (SnO_2), Titan oksit (TiO_2) gibi oksitlerdir.	Sır hammaddeleri Silisyumdioksit (bir Kalay oksit Frit: Soda, Sülyen (Kurşun), Üleksit

Beyaz Kil (Özlü Seramik Hammaddesi)

Hammadde adı	Kimyasal Formülü	M.A	S	Y
Beyaz İllitikKil	$K_2O.2CaO.\ 2Al_2O_3.9SiO_2.\ 2H_20$	1022	2	2.7

(Süzülmüş yıkanmış %25 -33 illit içeren süspansiyon halinde)

Kimyasal Analiz % Aralıkları	Aralık Ortalama	Aralık Ortalama
Al_2O_3 : 7-20	13.5	12.5
CaO : 3-7	5.00	4.6
SiO_2 : 65-80	72.5	67.0
K_2O : 0.5-5	2.75	2.6
Na_2O : 0.3-3	1.75	1.6
Fe_2O_3 : 1-2	1.5	1.4
MgO : 0.5-3	1.75	1.6
A.Z. : 5-15	10.0	100.3

Tescil No : 137
Coğrafi İşaret : İznik Çinisi

Kuvars (Doğal Özsüz Seramik Hammaddesi)

Hammadde adı	Kimyasal Formülü	Mol ağırlığı(gr)	Sertliği (mohs)	Yoğunluğu
Kuvars veya Çakmaktaşı	SiO_2	6O	7	2.67

Tane İrilikleri
Plaka hamurları için 0.5 -1.0mm
Astarlar için 0.1 - 0.3mm
Sırçalar için 0.1 -0.3mm

Kurşun Bileşiklerinden günümüz de en çok kullanılan hammadde;

Hammadde adı	Kimyasal Formülü	M.A	S	Y
Sülyen	Pb_3O_4	6		

CamTozu (Yapay özsüz seramik hammaddesi)

Hammadde adı	Kimyasal Formülü	Mol ağırlığı(gr)	Sertliği (mohs)
Soda camı	$Na_2O.CaO.0,5MgO.6,7Si0_2$	543	

Tane boyutu yaklaşık 0.30.5mm civarındadır Elek normlarına göre 16-20 DIN'e denk gelmektedir .Kutluca kırıntı-
Cam tozu yapay bir maddedir. Camın kırılıp öğütülmesi ile oluşur. Anorganik bir malzemedir.Yüksek sıcaklıkta akışkan soğuduğunda ise ağdalı sonra sert bir yapısı vardır. İlk önce kendini eritir, sonra diğer hammaddeleri eriterek kimyasal bileşimi sağlamış olur.

Sırça(=Frit)
Eriterek cama dönüştürme işlemi olarak tanımlanır.
Özel fırın veya pota da erimiş hale gelen sır, cam gibi akıcı bir hal alır. Olgunlaşmış bu cam hamuru kepçeyle suya dökülerek çatlatılır. Öğütülür, elenir ve kurutulur. Bez torba veya çuvallarda ambalajlanır ve kullanılıncaya kadar depolanır.

Sırçalaştırma nedenleri

a) Suda çözünen maddeleri suda çözünmez silikatlara dönüştürmek.
b) Zehirli maddeleri diğer maddelerle bağlayarak zehirsiz bileşikler haline getirmek.
c) Sırçalaştırılmış sırlara daha düşük pişme sıcaklığı sağlamak.
d) Renk veren oksitlerin sırçalı sırlar içinde daha iyi dağılmalarını sağlamak ve boyama gücünü arttırmak

Diğer nedenler ise;

- Hazırlanan sırın daha uzun süre dayanıklılığını sağlamak
- Sürüldüğü yüzeyle daha iyi uyum sağlaması parlak ve düzgün gelişmesi
- Ham sırdaki sır akışkanlığını ortadan kaldırmak
- Stabil, uygun bir genleşme katsayısı elde etmek
- Çok düzgün kaliteli homojen bir yapı elde etmek
- Sırda kullanılan bazı hammaddelerin bünyesinde bulunan kristal suları, karbonatlar, sülfatlar, organikler fritleşme esnasında yanarak bünyeden ayrılırlar. Sırçalaştırmanın bu nedenler gibi bir çok faydası vardır.

Bu nedenlerden yalnızca birinin, birkaçının veya tümünün varolduğu durumlarda sırçalaştırma işlemi uygulanır.
Sırçalaştırma ile bir çok sır hataları ortadan kalkar. Bu hataların azaldığı düşünülürse, sırçalaştırma olayının pahalı olmadığı ve ham sırlardan daha ucuza geldikleri anlaşılır.

Sırçalaştırma sıcaklık 'C = 950-1000
Gelişme sıcaklık 'C = 870 $-^{+}$ 10 (5-8 İllitik ilavesi ile)
Hamurda ve sırlarda kullanılan tane iriliği = 0,3-0,5 mm
Astarda kullanılan tane iriliği = 0,1-0,3 mm

Ürünün fiziksel özelliği :
Görünüm :
Gövde malzemesi olan hamur; Açık gözeneklidir.
Astar; Porselen etkisi veren, göz akı beyazı bir yapıya sahip
Sır; Şeffaf, renksiz, parlak camsı

Üretim Alanı: İznik İlçesi Sınırları içersinde üretilecektir.

Üretim Metodu:
Pişirim;
Pişirim günümüz şartlarında elektrikli fırın ile gerçekleştirilir.
Çini ürünü; Açık gözenekli , pişirim sıcaklığı yapısal nedenlerden dolayı 850-950 ^{0}C civarındadır .

Pişirim Rejimi:
Önce tali baca kapağı açılarak elektrikli fırınının şalteri açılır. Cehennemlik ısısı 600'C ye gelince tali baca kapatılarak baca gazlarının işlem ağzı aracılığı ile çıkması sağlanır . İstenilen dereceye gelinceye kadar fırın iç sıcaklığının yükselmesi sağlanır. İşlem yaklaşık 8-10 saat sürer.

Tescil No : 137
Coğrafi İşaret : İznik Çinisi

Geleneksel Çini Gövde Malzeme İşlem Akışı

Hammadde, (Silika, soda, kurşun)

⇩

Kırıcı (Küçültme) İşlemleri

⇩

Tartım (Reçeteye göre)

⇩

Eleme (24 DIN))O gün şartlarında bezden geçirirlerdi.)

⇩

Harmanlama

⇩

Şekillendirme
(Plastik Şek.–Ahşap Kalıpla El ile Basım Tapa Tap Yöntemi)

⇩

Kurutma (Doğal Ortamda)

⇩

Traş (Kalibrasyon)

⇩

Rötuş

⇩

Toz Alma

⇩

Astarlama (Daldırma –Akıtma Yöntemi)

⇩

Kurutma

⇩

Astar Rötuş

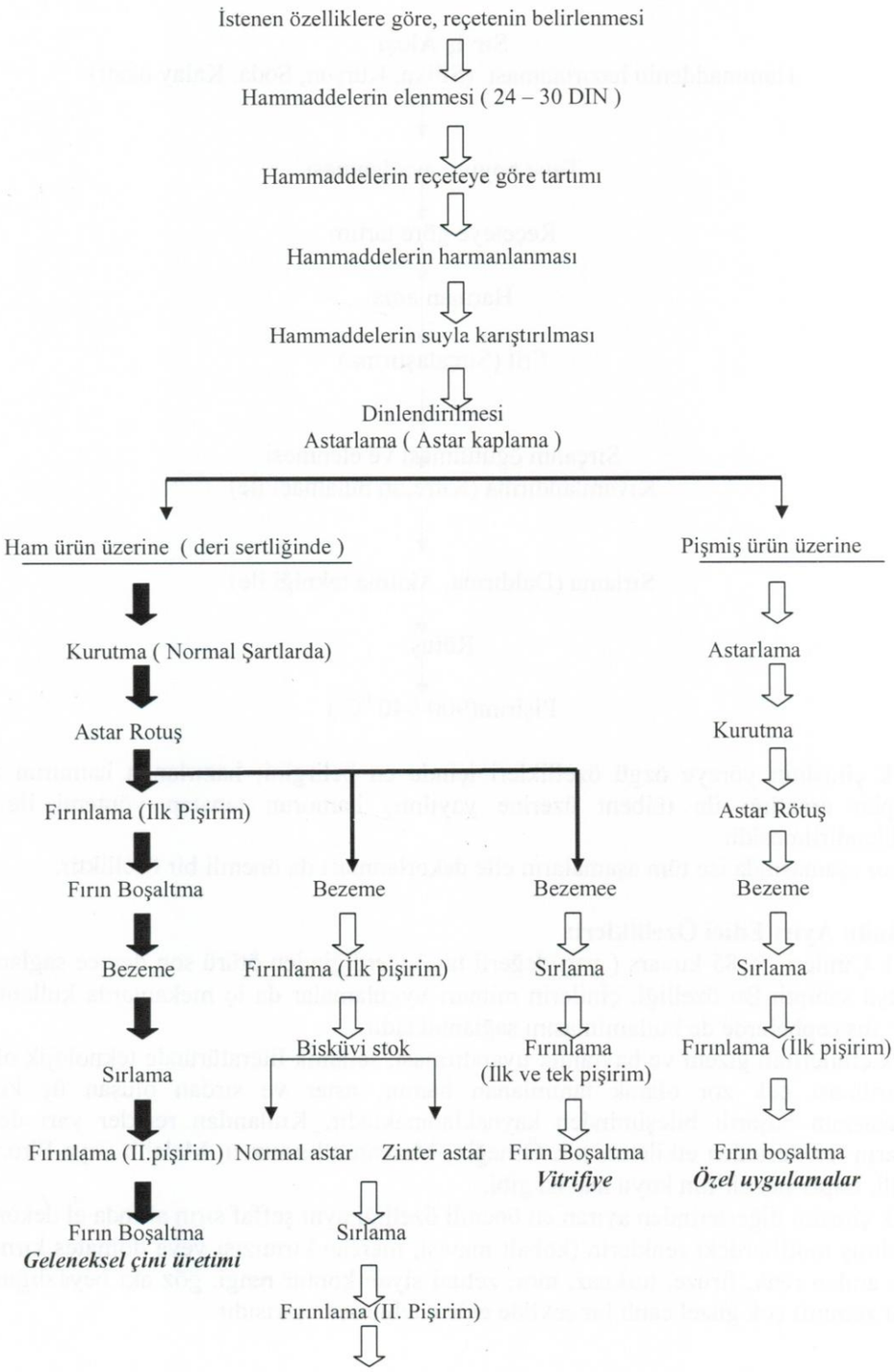
⇩

Fırınlama (İlk pişirim

S G D, 2004

Tescil No : 137
Coğrafi İşaret : İznik Çinisi

Astar İşlem Akış Şeması

S.G. D

Sır İş Akışı

Hammaddenin hazırlanması (Silika, Kurşun, Soda, Kalay oksit)

↓

Tane boyutu ayarlanması

↓

Reçeteye göre tartım

↓

Harmanlama

↓

Frit (Sırçalaştırma)

↓

Sırçanın öğütülmesi ve elenmesi
Kıvamlandırma (Kitre,un bulamacı ile)

↓

Sırlama (Daldırma, Akıtma tekniği ile)

↓

Rötuş

↓

Pişirim(900-940 ^{0}C)

İznik çinisinin yöreye özgü özellikleri içinde en belirgini; hazırlanan hamurun tahta kalıplar aracılığı ile tülbent üzerine yayılmış hamurun tapatap yöntemi ile elle şekillendirilmesidir.
Dekor aşamasında ise tüm aşamaların elle dekorlanması da önemli bir özelliktir.

Ürünün Ayırt Edici Özellikleri:

İznik Çinileri, % 85 kuvars (yarı değerli taş) içerdiğinden ötürü son derece sağlam bir yapıya sahiptir.Bu özelliği, çinilerin mimari uygulamalar da iç mekanlarda kullanıldığı gibi dış cephelerde de kullanılmasını sağlamaktadır.
İznik çinilerinin gizem ve hayranlık uyandırması, seramik literatüründe teknolojik olarak başarılması çok zor olarak tanımlanan hamur, astar ve sırdan oluşan üç kuvars tabakasının başarılı bileşiminden kaynaklanmaktadır._Kullanılan renkler yarı değerli taşların renklerinden etkilenmiştir. Örneğin; Mercanın kırmızısı, Malahit veya Firuzenin yeşili, Lapis Lazuli'nin koyu mavisi gibi.
İznik çinisini diğerlerinden ayıran en önemli özelliği aynı şeffaf sırın altında el dekoru ile yapılmış motiflerdeki renklerin (kobalt mavisi, mercan kırmızısı veya domates kırmızısı diye anılan renk, firuze, turkuaz, mor, zetuni siyah kontur rengi, göz akı beyazlığındaki astar zemini) çok güzel canlı bir şekilde elde edebilme başarısıdır .

Tescil No : 137
Coğrafi İşaret : İznik Çinisi

Özellikle mercan kırmızı renk, İznik çinisine ait olup başka hiçbir çini veya seramik ürün üzerinde rastlanmamaktadır Bugün hala kabarık bu boyanın araştırılması sürdürülmektedir.
Diğer vurgulayarak belirtmemiz gereken özelliği de göz akı beyazlığındaki çivitlenmiş astarıdır.
Desen tasarımları alegorik ve sembolik değerler yanında, ülkemiz flora ve faunasını yansıtır. Çinilerdeki geometrik örgülü düzenlemeler ise gökyüzü, semavi kurallarla fert arasındaki ilişkinin, kozmik düşüncenin yansımasıdır. Kitabeler ve yazılar genellikle anlam olarak iddialı ve kişiyi yücelten metinleri içermez, İslam düşüncesi ve felsefesini yansıtır.

Mimari yapılarda çini bezemeler diğer özelliklerle bütünleşmiş, ancak aşırılıktan uzak; göze hoş gelen ama mütevazi ölçülerde tutulmuştur.
Hem geleneksel hem de modern desenleri kullanarak İznik çinilerinin yalnız pano olarak değil, aynı zaman da mimari uygulamalarda kullanılıyor olması, tüm dünyada İznik çinilerinin yeniden keşfedilmesinde ve günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İznik Çinilerinin Özellikleri

- İznik çinileri, saf beyaz astarları, sert sırları ve sıratlı tekniğindeki bezemeleri ile başarılması çok güç bir çalışmanın sonucu elde edilmektedir.
- İklim değişikliklerine ve dona dayanıklıdır.
- Parlak ve geçirimsiz sır tabakası nedeniyle yüzeyinde su tutmadığı gibi, bakteri ve küf oluşumunu da engeller. Bu sebeple dış cephelerde ve ıslak hacimlerde uzun yıllar kullanılabilir.
- Sır tabakasının parlaklığı ışığı bir miktar emerek sır altındaki renklerin canlı ve parlak görünmesini ve ışığın doğru yansımasını sağlar. Bu sayede mekanları olduğundan daha geniş ve ferah gösterir.
- Hamur-astar-sır karışımı olarak %75-85 oranında kuars-kuarsit içerir. Mücevher yapımında da kullanılan bu yarı değerli taş oldukça güç işlenebilme özelliğine sahiptir.

Ürünün Menşe Ad veya Mahreç İşaret Olmasına İlişkin Bilgi ve Belgeler: Tarih içerisinde İznik çinisi olarak anılan bu ürünün özellikle İznik'te yapılmış olması (kazılardaki belgelerde ispatlamaktadır .) Menşe ad olarak tescil edilebilmesini mümkün kılmaktadır. Özellikle 15 ve 17. yüzyıllar arasında İznik, önemli bir çini ve seramik üretim merkezi haline gelmiştir. Burada üretilen çiniler de başkent İstanbul'daki saray duvarlarını süslemiştir.Bu ürün geçmişte İznik 'te yapılmıştır.

Tescil No : 137
Coğrafi İşaret : İznik Çinisi

İznik çinisinin ünü; İznik coğrafi bölgesinde kendine has malzeme ve teknoloji ile üretilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle günümüzde dünyanın bir çok yerinde gerçekleştirilen müzayedelerde satışa sunulan İznik çinileri diğer seramik mamullerden ayırt edilerek İznik çinisi adı altında satışa sunulmaktadır . İznik çinisi ise İznik sınırları içinde üretilmiştir. Bu konu ile ilgili yazılmış tüm kaynaklarda da belirtildiği gibi İstanbul Topkapı Sarayında bulunan Nakkaşhaneye hizmet eden İznik çini ustaları çinilerini İznik te üretmişlerdir .Günümüzde de hala kazıları devam eden İznik çini fırınları kazısı da bunun doğruluğunu gösterir.
İznik İlliti dediğimiz kil yatağı İznik'te Elbeyli yakınlarında bulunan Kutluca Kırıntı köyü ile Hacıosman köyü arasında bulunmaktadır .Yıllardır Eczacıbaşı bu civarlarda bulunan kil yataklarından yararlanmıştır. U. Ü. İznik Meslek Yüksekokulu da yıllardır illitik kilini, buradan temin etmiş ve etmektedir.

İznik Dünya seramik literatüründe zirve olarak kabul edilen 16.yüzyıl İznik Çini Sanatını 400 sene aradan sonra, yıllar süren araştırmalar ve binlerce deney sonucu, eski kalitesinde, geliştirilmiş geleneksel yöntemlerle günümüzde Çini Vakfı ve küçük ölçekli sanat atölyeleri ve de Uludağ Üniversitesi ile yeniden üretme başarısına erişmiş bulunmaktadır.

Antikacılarda, müzelerde ve özel koleksiyonlarda ayrı bir seksiyon oluşturması İznik çinisinin kendine özgü bu özelliğini tescil etmektedir .Örneğin; Sadberk Hanım Müzesi, İslam Eserleri Müzesi ,Gülbenkyan koleksiyonu, British Museum, Victor Albert Museum

Denetleme:

Coğrafi işaretin denetimi konu ile ilgili uzman kuruluşlarca yürütülecektir. Oluşturulan Denetim Komisyonunda;

1- İznik Çok Programlı Lise Müdürlüğünden bir temsilci
2- İznik Ticaret ve Sanayi Odasından bir temsilci bulunacaktır.

Komisyon, ilçe genelinde kurulu bulunan çini üretim atölyelerinde coğrafi işaretin kullanımı bakımından ayda bir, Türkiye genelinde coğrafi işaretin taklit edilip edilmediğinin kontrolü amacı ile üç ayda bir denetim yapacaktır. Denetim sonuçlarında numune alımı gerçekleştirilirse, bu numuneler analize tabi tutulacaktır. Şikâyet halinde ise, her zaman denetim yapılabilecektir.

Kullanım Biçimi:
Coğrafi işaret markalama şeklinde kullanılacaktır.